

VČAS, NEBO NA POSLEDNÍ CHVÍLI? ROZDÍLY V PROKRASTINACI U STUDENTŮ V ZÁVISLOSTI NA TERMÍNU ODEVZDÁNÍ¹

Úvod

Akademická nebo také studijní prokrastinace představuje iracionální odkládání plnění studijních povinností (Solomon & Rothblum, 1984). Vzhledem ke skutečnosti, že vysokoškolské studium zahrnuje mnoho studijních úkolů, bývá prokrastinace u studentů častým jevem, přestože je spojena s negativními následky (González-Brignardello & Sánchez-Elvira Paniagua, 2023; Kooren et al., 2024).

Studijní prokrastinace bývá vnímána jako multidimenzionální fenomén. Mezi dvě hlavní dimenze patří odkládání samotného začátku práce (tedy problém se zahájením), a také problém s rozptylováním, které vede k odkládání daného úkolu (Zare et al., 2024). Ukazuje se, že studenti, kteří spíše své úkoly odkládají na poslední chvíli se v prokrastinačním chování liší od studentů, kteří odevzdávají své práce více s předstihem (Cochrane et al., 2026).

Cílem této zprávy je proto zjistit, jestli existuje statisticky významný rozdíl v celkovém prokrastinačním profilu (tedy v odkládání začátku samotné práce a v rozptylování během ní) a to mezi studenty, kteří odevzdávají úkoly s bezpečným předstihem, a těmi, kteří je odevzdávají na poslední chvíli.

Metoda a výsledky analýzy

Do analýzy byli zařazeni studenti, kteří v původním dotazníku vyplnili informaci o čase odevzdávání svého posledního studijního úkolu (N=161). Původní dvacetipoložkový nástroj byl vytvořen v rámci projektu studentů Psychometrika 1 (Škála studijní prokrastinace).

Závislé proměnné: závislé proměnné představují dvě dimenze prokrastinace: tedy hrubé skóre pro *Zahájení a plánování* a hrubé skóre pro *Rozptylování a průběh*.

Nezávislá proměnná: nezávisle proměnnou představuje spojitá proměnná, která vyjadřuje, o kolik hodin předem (nebo později) studenti uvedli, že odevzdali svůj poslední úkol. Pro účel této analýzy byla spojitá proměnná transformována na kategoriální proměnnou. Vznikly tak dvě skupiny.

- První zahrnuje studenty, kteří odevzdali svůj úkol více než 24 hodin před termínem odevzdání (N=74, „**S předstihem**“)
- druhá skupina zahrnuje studenty, kteří odevzdali svůj úkol méně než 24 hodin před termínem či po termínu (N=87, „**Na poslední chvíli**“)

¹Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=721>

Data byla zpracována v programu Jamovi. Metodou pro zjištění rozdílů byla tzv. MANOVA (multivariační analýza rozptylu). Tato metoda může porovnávat více skupin a umožní zjistit, zda se skupiny mezi sebou významně liší v závislých proměnných. Před samotnou analýzou byl zkontrolován předpoklad homogenity kovariančních matic. Tento předpoklad byl ale na základě Boxova M-testu porušen ($p < 0,001$). Proto bylo pro vyhodnocení hlavního multivariačního testu namísto tradičního Wilksova lambda využito Pillai's Trace.

Jak lze vidět z tabulky 1, multivariační test ukázal, že existuje statisticky významný rozdíl v prokrastinačním profilu mezi studenty odevzdávajícími s předstihem a těmi, kteří odevzdávají na poslední chvíli. Získaná data tak potvrzují, že termín odevzdání úkolu souvisí s mírou prokrastinace.

Tabulka 1:

Výsledky multivariačního testu MANOVA

Regresor	Test	Hodnota	Testová statistika F	SV1	SV2	P hodnota
deadline_skupina	Pillai's Trace	0.249	26.2	2	158	<.001
	Wilks' Lambda	0.751	26.2	2	158	<.001

Abychom více prozkoumali prokrastinační chování studentů, provedli jsme ANOVU. Ta potvrdila, že se skupiny od sebe významně liší v obou dimenzích. Výsledky těchto testů lze vidět v tabulce 2. Zjištěn byl statisticky významný rozdíl jak u subškály *Zahájení a plánování* tak u subškály *Rozptylování a průběh*.

Tabulka 2

Výsledky univariačních testů ANOVA pro jednotlivé subškály

Regresor	Závislá proměnná	Součet čtverců	SV	Průměrný čtverec	Testová statistika F	P hodnota
deadline_skupina	SSP_zahájení	4445	1	4445.2	52.6	<.001
	SSP_rozptylování	1291	1	1290.6	36.6	<.001
Residuals	SSP_zahájení	13425	159	84.4		
	SSP_rozptylování	5601	159	35.2		

Závěr

Cílem bylo zjistit, jestli existuje rozdíl v prokrastinaci mezi studenty, kteří odevzdávají své úkoly s předstihem (více než 24h) a s těmi, kteří odevzdávají na poslední chvíli (méně než 24 h nebo po deadlinu).

Výsledky analýzy ukázaly, že tendence odevzdávat úkoly na poslední chvíli souvisí s většími sklony k prokrastinaci. Potvrdilo se totiž, že se sledované skupiny od sebe liší. Studenti pracující pod časovým tlakem vykazují výraznější prokrastinaci jak z hlediska iniciace studijního úkolu, tak v regulaci pozornosti během práce. Chování spojené s prací na poslední chvíli tak představuje komplexní fenomén. Při interpretaci výsledků je nutné brát v potaz některé limity. Např. rozdělení času odevzdání do dvou kategorií může zkreslit výsledky. Stejně tak je třeba opatrnost v interpretaci dat vzhledem k použití sebesuzovacího dotazníku.

Literatura

- Cochrane, D., Erueti, B., & Jin, Y. (2026). Impact of a grace period on student submission behaviour and academic performance. *Journal of Further and Higher Education*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/0309877x.2026.2634042>
- González-Brignardello, M. P., & Sánchez-Elvira Paniagua, Á. (2023). Dimensional structure of MAPS-15: Validation of the Multidimensional Academic Procrastination Scale. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 20(4), 3201. <https://doi.org/10.3390/ijerph20043201>
- Kooren, N. S., Van Nooijen, C., & Paas, F. (2024). The influence of active and passive procrastination on academic performance: A meta-analysis. *Education Sciences*, 14(3), 323. <https://doi.org/10.3390/educsci14030323>
- Solomon, L. J., & Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31(4), 503–509. <https://doi.org/10.1037/0022-0167.31.4.503>
- Zare, M., Zamani Mazdeh, R., & Badali, M. (2024). The effectiveness of mindfulness training on social media addiction and academic procrastination in students. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*, 5(9), 92–100. <https://doi.org/10.61838/kman.jayps.5.9.11>